

Novomeščani, Dolenjci in Slovenci
izražamo globok poklon in iskreno zahvalo našim spoštovanim
frančiškantom za vse tisto, kar so naredili za razvoj Novega mesta

Dr. Janez Gabrijelčič, idejni vodja Rastoče knjige
Rastoča knjiga v Sloveniji & Pobudnik, Združene rastoče knjige sveta

Nagovor ob odkritju kipa frančiškana z rastočo knjigo
v frančiškanski cerkvi sv. Lenarta v Novem mestu 16. decembra 2022

V Odboru za promocijo kulturne dediščine Novega mesta, ki ga z veliko ljubeznijo vodi prof. dr. Miha Japelj, nenehno razmišljamo, kaj dobrega naj še naredimo za naše mesto – Novo mesto.

Predvsem vedno znova ugotavljamo, s kakšno zagnanostjo so Novomeščani gradili svoje mesto, obzidja, mostove, znamenite hiše, cerkve, samostane, šole, kulturne domove, knjižnice, delavnice, tovarne. Za nas Novomeščane je Novo mesto skratka eno izmed najlepših in najprivlačnejših mest na svetu!

Posebna dragotina in neizmerno duhovno razkošje pa se je za Novo mesto pričelo, ko so k nam prišli frančiškani pred več kot 550-timi leti. S svojim znanjem in delovanjem so postavljali temelje Novega mesta. Prav na vseh področjih, zlasti še na širjenju znanja in izobraževanja Novomeščanov in okoliških prebivalcev. Z izgradnjo samostana, knjižnice, več vrst šol in gimnazije so bili pionirji razvoja nenehno rastočega Novega mesta. Za naše Novomeščane in vse okoliške prebivalce so bili naši frančiškani praktično vse: učitelji, zdravniki, lekarnarji, svetovalci pri malem gospodarstvu in obrti, pri kmetovanju, vsepovsod.

Posebej moramo poudariti, da so prav naši novomeški patri frančiškani bistveno prispevali pri skupnih prošnjah in zahtevah naših takratnih ustvarjalnih, domoljubnih in trmastih prednikov sedanjih Novomeščanov, naslovljenih na cesarico Marijo Terezijo, da je **prav v našem Novem mestu, v naši Sloveniji, že 8. avgusta 1746 ustanovila državno gimnazijo, prvo v habsburški monarhiji in šele kasneje na Dunaju in v drugih mestih velike monarhije!**

Kot izobraževalna in kulturna ustanova je imela »naša« gimnazija pod vodstvom »naših« patrov od svoje ustanovitve dalje izjemno pomembno vlogo v kulturnem, znanstvenem in gospodarskem življenju vseh Slovencev. Zato lahko z velikim zadovoljstvom rečemo, da je bila novomeška gimnazija od vsega začetka, na svoj način, slovenska državotvorna institucija.

Po ustanovitvi novomeške gimnazije se je v Novem mestu ponovno obnovila in bistveno povečala gospodarska in družbena rast. V Novo mesto so prihajali dijaki iz

Bele krajine in drugih slovenskih pokrajin, iz Avstrije, Češke, Madžarske, Italije in drugih dežel.

Naj poudarimo, da je eden od biserov Frančiškanskega samostana tudi njihova knjižnica. Veliko truda je bilo potrebno, da so frančiškani zgradili in opremili eno izmed najlepših in najbogatejših knjižnic v Sloveniji. Zlasti nam je ostal v prijaznem spominu pater Felicijan, ki je od vsega začetka Rastoče knjige sodeloval pri njeni promociji. Tako je med drugim pripravil v predverju frančiškanske knjižnice prvo razstavo Rastoče knjige. Na njej je prikazal najpomembnejše dolenjske knjige. Novomeškimi frančiškani dolgujemo skratka globoko zahvalo za vse, kar so storili za dobrobit našega mesta.

Da bi konkretizirali omenjeno zahvalo, smo se v Odboru za promocijo kulturne dediščine Novega mesta in po posvetovanju z mnogimi Novomeščani odločili, da v sodelovanju z Mestno občino Novo mesto ter drugimi ustreznimi organi, gospodarstvom in posamezniki postavimo na Frančiškanskem trgu, pred frančiškansko cerkvijo, jeseni 2022 kip Frančiškana z Rastočo knjigo. In v skladu s tem, da v našem odboru delamo v skladu s pravilom: misel – zamisel - beseda - dejanje, smo naš projekt udejanjili z izjemno lepo slovesnostjo dne 16.12.2022. S kipom smo tudi oplemenitili Frančiškanski trg, razširili lepoto novega Glavnega trga ter obogatili paleto znamenitosti Novega mesta.

Na koncu tega zapisa moramo vsekakor omeniti tudi to, da imamo v sedanji stavbi gimnazije tudi lep kip imenovan Gimnazijka z Rastočo knjigo. Tako pred gimnazijsko knjižnico raste nam posebna draga Rastoča knjiga, ki vsebuje pomembne osebnosti, ki so se izobraževale v Novem mestu, tako v sedanji gimnaziji, kot gimnaziji pri frančiškanih.

Napisano z ljubeznijo in predanostjo do Novega mesta in Novomeščanov, do novomeške gimnazije, do Frančiškanskega samostana in frančiškanov.